

Szűcs Gábor*

Az igazságügyi szakértői névjegyzék múltja, jelene és jövője

BEVEZETÉS

„Az igazságügyi szakértő feladata, hogy a hatóság kirendelése vagy megbízás alapján, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleménnyel, a függetlenség és pártatlanság követelményének megtartásával döntse el a szakkérdést, és segítse a tényállás megállapítását.”¹ Az igazságügyi szakértői névjegyzék azt hivatott szolgálni, hogy összekösse a kirendelőket, illetve a megbízókat az egyes – a jogalkotó által tipikusnak vélt szakkérdésekre létrehozott – szakterületeken az engedélyező által kompetenciával felruházott személyekkel, azaz a felmerült szakkérdések tekintetében a kirendelői, illetve megbízói igényeket leginkább kielégítő igazságügyi szakértőkkel. A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet alapján a Kormány az igazságügyi szakértői névjegyzéket vezető hatóságként az igazságügyi minisztert jelöli ki. Vajon mióta van ez így? A névjegyzéket korábban is a miniszter vezette? Hogyan érte el a szakértői névjegyzék a mai formáját, hogyan hatott rá az elektronizáció fejlődése és merre tart ez a folyamat? Jelen tanulmány többek között ezekre a kérdésekre és arra keresi a választ, hogy az igazságügyi szakértői névjegyzék mennyiben járul hozzá jelenleg és járulhatna hozzá a jövőben az igazságszolgáltatás hatékony működéséhez. Jelen munka célja oly módon bemutatni a névjegyzék tényleges működését, hogy a mindenkori felhasználók azt minél könnyebben használhassák a mindennapokban. A tanulmány – a terjedelmi korlátokra tekintettel – kizárólag a hazai igazságügyi szakértői névjegyzék bemutatását célozza.²

I. AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI NÉVJEGYZÉK MÚLTJA

A napjainkban használt igazságügyi szakértői névjegyzék tényleges ismertetése előtt – a könnyebb és jobb megérthetőség érdekében – szükséges a korábbi szabályozás rövid áttekintése, hiszen egy hosszú folyamat eredménye az, ami ma a mindennapokban a szakértői névjegyzékben látható.

A történelmi áttekintés első állomása az 1950-es évek, amikor az igazságügyi szakértők szinte teljes egészében a bíróságok felügyelete alatt álltak. Az igazságügyi szakértői törvény őseként titulált, az igazságügyi szakértőkről szóló 44/1954. (VII. 29.) MT rendelet alapján az igazságügyi szakértők a megyei (fővárosi) bíróság, a járásbíróság, illetőleg a városi bíróság mellett működtek, és a megyei (fővárosi) bíróság elnöke a megyei ügyésszel egyetértésben jelölte ki őket.³ A részlet-szabályok az MT rendelet végrehajtására kiadott IM rendeletben található meg, ahol a „nyilvántartás” szó már jogszabályi szinten megjelent:

„A megyei (budapesti fővárosi) bíróság elnöke az igazságügyi szakértőkről nyilvántartást vezet, amelybe bejegyzi a szakértő nevét, lakcímét, munkahelyét, működési területét, továbbá azt, hogy a szakismeretek milyen ágában jelölték ki szakértővé.”⁴

Internetes közzététel hiányában az adatszolgáltatás azonban akkoriban rendkívül nehéz volt:

„A bíróság elnöke a nyilvántartás adatainak módosítását és kiegészítését minden év január és július hónapjában közli a megyei (fővárosi) ügyésszel, valamint a Belügyminisztérium megyei (budapesti) főosztályával. A nyilvántartás adatairól az egyes hatóságokat – megkeresésükre – az előbbi eseten kívül is tájékoztatni kell.”⁵

A szakértők feletti bírósági felügyelet mellett a szakértői szervek esetében az igazságügyi miniszter szerepe már akkor megfigyelhető volt. A büntetőügyekben, ha a bíróság szakértő meghallgatását tartotta szükségesnek, elsősorban a területén működő olyan állami szervhez vagy állami vállalathoz volt köteles fordulni, amelyet az igazságügyi miniszter a bíróságoknak

* Szűcs Gábor: Igazságügyi Minisztérium, Igazságügyi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság, Igazságügyi Hivatásrendi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkárság, Igazságügyi Köztisztület Felügyeleti Főosztály, csoportvezető.

1 Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 3. § (1) bekezdés.

2 Jelen tanulmány az alábbi publikáció egyes részeinek átdolgozott, továbbfejlesztett változata: Szűcs Gábor: Igazságügyi szakértői névjegyzék, kompetenciák a névjegyzéket vezető hatóság szemével. In: SZAKÁLY Zsuzsa (szerk.): Szakkérdésekről szakértőknek – igazságügyi szakértőkre vonatkozó jogi kérdések tudományos és gyakorlati megközelítésből. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. – Igazságügyi Minisztérium, Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiája, Budapest, 2020.

3 Az igazságügyi szakértőkről szóló 44/1954. (VII. 29.) MT rendelet 5. § és 6. §.

4 Az igazságügyi szakértőkről szóló 44/1954. (VII. 29.) MT rendelet végrehajtásáról szóló 8/1954. (IX. 1.) IM rendelet 3. § (1) bekezdés.

5 8/1954. (IX. 1.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés.

megküldött jegyzékkel véleménynyilvánításra kijelölt.⁶ Az igazságügyi szakértői szervek (vállalatok) névjegyzéke tehát az igazságügyi miniszter kezelésében volt.

A következő szakasz az 1960-as években kezdődött. Ekkor a jogszabályi környezetben fontos változás történt, mert az igazságügyi szakértői tevékenység feletti felügyeletet igazságügyi vonatkozásban az igazságügyi miniszter látta el. A büntető- és polgári ügyekben alapvetően az igazságügyi szakértői irodák állományába tartozó állandó szakértők, valamint az orvostudományi egyetemek igazságügyi orvostani intézeteinek állományába tartozó állandó szakértők jártak el. Az igazságügyi szakértők jegyzékébe felvett kijelölt szakértők alkalmazására csak akkor kerülhetett sor, ha az állandó szakértők igénybevételére nem volt lehetőség, illetve a kérdés nem tartozott az olyan különleges szakkérdések közé, amelyeket jogszabályban meghatározott szakértői szerv volt jogosult megválaszolni. A kijelölt igazságügyi szakértők névjegyzékének vezetése a szakértő működési területe alapján került megosztásra. Továbbra is a megyei (fővárosi) bíróság elnöke jelölte ki azon szakértőket (és vezette róluk a nyilvántartást), akiknek az illetékessége meghatározott megyére, a fővárosra, vagy meghatározott járásbíróságra (városi, kerületi bíróság) illetékességi területére szólt. A több megyére vagy az egész ország területére illetékes szakértőt pedig az igazságügyi miniszter jelölte ki és vezette róluk a nyilvántartást.⁷

Érdekesség, hogy a katonai büntetőeljárásban elsősorban a katonai igazságügyi szakértői jegyzékbe felvett kijelölt szakértők járhattak el. Ezen szakértők kijelölése és a névjegyzékük vezetése is az igazságügyi miniszterhez tartozott.⁸

Az 1970-es évek joganyagában⁹ megerősítésre került, hogy a szakértői vélemények adására kijelölt szervezetet, továbbá a kijelölt igazságügyi szakértők nevét hivatalos névjegyzék tartalmazza.

Az igazságügyi szakértőkről szóló 2/1988. (V. 19.) IM rendelet hatálybalépésének idején a kiválasztási eljárás során részletesebb szabályozás került kialakításra, mint előtte. Már az 1960-as évekbeli joganyagban is jelen volt, hogy a munkaviszonyban álló személy kijelöléséhez be kell szerezni a munkáltató, valamint – az Igazságügyi Minisztérium útján – a felügyeleti szerv véleményét. Az 1970-es években a felügyeleti szerv helyett az illetékes minisztérium (országos hatáskörű szerv) véleményének beszerzése jelent meg.

A fentiek alapján látható, hogy a mai, objektív feltételeken nyugvó névjegyzékbe vétel akkoriban – és még sokáig – a miniszter *diszkrecionális* jogkörébe tartozott.

A következő fontos állomás az igazságügyi szakértői névjegyzék – és a szakértői tevékenység történetében – az igazságügyi szakértőkről szóló 53/1993. (IV. 2.) Korm. rendelet,

amely a mai szabályozáshoz már nagyon hasonló fordulatokat tartalmazott:

- az igazságügyi szakértői tevékenységet az erre feljogosított természetes személy (igazságügyi szakértő) vagy az e célra létesített igazságügyi szakértői intézmény végezhette;
- az igazságügyi szakértő a tevékenységét az igazságügyi szakértői névjegyzékbe való felvételkor meghatározott szakterületen fejtette ki;
- az igazságügyi szakértők nevét és szakterületét hivatalos névjegyzék tartalmazta;
- az igazságügyi szakértő e tevékenység ellátására a névjegyzékbe való felvétellel vált jogosulttá;
- az igazságügyi szakértőt kérelmére a névjegyzékbe az igazságügyi miniszter vehette fel.¹⁰

A kiválasztási eljárásban a korábbi véleményező (munkáltató, illetékes miniszter) mellett megjelent a megyei (fővárosi) bíróság elnöke, valamint az illetékes szakmai önkormányzat is. Továbbá a névjegyzékbe vételre a Legfelsőbb Bíróság elnöke és a legfőbb ügyész javaslatot tehetett. Jelentős változás, hogy innentől tekinthető az igazságügyi szakértői névjegyzék – a korábbi széttagolt formájához képest – az igazságügyi miniszter által vezetett egységes, hivatalos névjegyzéknek. Ezt az előírást tartalmazta az alábbi, záró rendelkezések alatti jogszabályhely is:

„Az e rendelet hatálybalépésekor működő állandó igazságügyi szakértőket, az igazságügyminiszter, illetőleg a megyei (fővárosi) bíróság elnöke által a szakértői névjegyzékbe felvett kijelölt igazságügyi szakértőket, valamint a szakértői vélemények felülvizsgálatát ellátó testületek tagjait a 4. §-ban szabályozott névjegyzékbe külön kérelem nélkül fel kell venni.”

Az 53/1993. (IV. 2.) Korm. rendeletben csak 2002. január 1. napjától került átvezetésre az alábbi mondat: „A névjegyzéket az Igazságügyi Minisztérium vezeti”, azonban a korábban említett 2/1988. (V. 19.) IM rendelet 4. §-ának 1994. március 29. napjától hatályos időállapotában már szerepelt a névjegyzék vezetésére utaló alábbi mondat:

„Az Igazságügyi Minisztériumban vezetett névjegyzék nyilvános.”¹¹

Az 1990-es években sorra alakultak a szakmai kamarák, amely folyamatból az igazságügyi szakértők sem maradtak ki. Az igazságügyi szakértői kamaráról szóló 1995. évi CXIV. törvény 1. §-a alapján az igazságügyi szakértői kamara az igazságügyi szakértők önkormányzati elven alapuló szakmai, érdekképviseleti köztestülete lett. Köztestületként az igazságügyi szakértői tevékenység tudományos művelésének támogatásával, a szakmai és etikai elvek meghatározásával és érvényesítésével, valamint a szakértők képviselével kapcsolatos közfeladatokat látott el.

Az igazságügyi miniszter névjegyzéke mellett a Kamara is vezetett nyilvántartást a tagjairól. A maihoz képest azonban ez annyival volt szűkebb taglétszáma, hogy a szakértői intézményben, illetőleg a rendőrség állományában foglalkoztatott szakértők, illetve a más szakmai kamarába tartozó szakértők szakértői kamarai tagsága nem volt kötelező, csupán lehetőségük volt erre.¹²

6 Büntetőügyekben szakértők igénybevételéről és a szakértők eljárására vonatkozó különleges szabályok megállapításáról szóló 3/1952. (I. 15.) IM rendelet 1. §.

7 Az igazságügyi szakértői szervezetről szóló 29/1964. (XI. 23.) Korm. rendelet 1. §, 2. § és 6. §.

8 A katonai büntetőeljárásban igénybe vehető szakértőkről szóló 6/1965. (V. 19.) IM rendelet 1. § és 4. §.

9 Az igazságügyi szakértőkről szóló 4/1976. (III. 4.) MT rendelet; valamint az annak végrehajtásáról szóló 2/1976. (III. 15.) IM rendelet.

10 53/1993. (IV. 2.) Korm. rendelet 1. §, 2. § és 4. §.

11 Érdekesség, hogy ez a bekezdés 2018. december 31. napjáig hatályban is volt.

12 Az igazságügyi szakértői kamaráról szóló 1995. évi CXIV. törvény 2. §.

1995-ben kiadásra került az Igazságügyi Minisztérium akkori munkatársai által készített, könyv alakjában megjelenő igazságügyi szakértői névjegyzék¹³. A könyv is utalt rá, hogy a kiadvánnyal többéves hiányt pótolnak, amely egy két éves – az akkori mintegy 4000 fős szakértői névjegyzék adattartalmára irányuló – felülvizsgálat eredménye volt. A felülvizsgálat indoka a névjegyzék adatainak pontatlansága volt, amely a szakértői adatváltozások bejelentésének elmaradására volt visszavezethető. A felülvizsgálat kiterjedt az igazolványok cseréjére és a számítógépes nyilvántartás szakterületi kódjainak rendezésére is. A könyv szerkezetéről a szerzők az alábbi tájékoztatást adták:

„A csoportosítás alapja a szakterület, melyen belül a bejegyzett és szakértői igazolvánnyal rendelkező szakértőket betűrendben, lakóhelyük szerinti megyénkénti megosztásban tüntetjük fel. Felhívjuk ugyanakkor a figyelmet, hogy az igazságügyi szakértőkről szóló 2/1988. (V. 19.) IM rendelet szerint a szakértő az ország egész területén eljárhat, a megyénkénti besorolást csupán a célszerűség és a kialakult gyakorlat miatt tartottuk indokoltnak. A szakértő neve, lakcíme, lakás és munkahelyi telefonszáma mellett nyelvtudása és egyéb szakterületei is információként szolgálnak. Egy szakértő több helyen is szerepelhet, mivel megtalálható valamennyi bejegyzett szakterülete szerinti csoportosításban.”¹⁴

Az igazságügyi szakértői névjegyzék tekintetében jelentős változást hozott az 53/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet¹⁵, ugyanis a jogszabályban először került rögzítésre, hogy az igazságügyi szakértők számítógépes nyilvántartását az Igazságügyi Minisztérium vezeti és a szakértők nyilvános adatait a világhálón is közzéteszi. Az eddigiekben Excel táblákon vezetett és könyv formátumban nyilvánosságra hozott szakértői névjegyzék ekkor érte el technológiai fejlődésének azt a szintjét, amely – számos fejlesztést követően – jelenleg is használatban van. A Korm. rendelet meghatározta a nyilvántartás adattartalmát, amely a maihoz hasonló módon a szakértők természetes személyazonosító adatain kívül rögzítette az igazolványszámot, a nyilvántartási számot, a szakértő státuszát, az elérhetőségi, munkahelyi és lakcím adatait, a bejegyzett szakterületekkel kapcsolatos adatokat, továbbá az iskolai végzettségre, szakmai képzésre, tudományos fokozatra, nyelvismeretre, valamint a területi szakértői kamarai, illetve a más szakmai kamarai tagságra vonatkozó adatokat.

A 2006-os év mérföldkő volt az igazságügyi szakértés történetében. Egyrészt 2006. január 1-jével hatályba lépett a mai szakértői törvény közvetlen elődje, az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: régi Szaktv.), valamint a mai napig hatályban lévő az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetéséről szóló 210/2005. (X. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 210/2005. (X. 5.) Korm. rendelet), másrészt nem sokkal később a szakterületeket jogszabályi szinten meghatározó – ugyancsak hatályban lévő – az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képzési és egyéb szakmai feltetelekről szóló 9/2006. (II. 27.) IM rendelet.

A 210/2005. (X. 5.) Korm. rendelet a hatálybalépésétől 2009. október 1-jéig kijelölő rendeletként az Igazságügyi Minisztériumot jogosította fel az igazságügyi szakértői névjegyzék számítógépes nyilvántartásának vezetésére. Ezt követően napjainkig már csupán arról rendelkezett, hogy az igazságügyi szakértői névjegyzéket elektronikus formában kell vezetni.

A régi Szaktv. a nyilvántartás vezetését kiterjesztette a szakértői gazdasági társaságokra is, amelynek adattartalmát a törvény melléklete, valamint a 210/2005. (X. 5.) Korm. rendelet szabályozta. A természetes személyek tekintetében az 53/2001. (IV. 3.) Korm. rendelethez képest a nyilvántartás tartalma a szakértők által bejelentett éves díjszabással¹⁶, a késedelembe esés tényével, valamint a szakértővel szemben folyamatban lévő büntetőeljárás tényével egészült ki.

A régi Szaktv. 2009. október 1-jei módosításával a névjegyzékben vezetett adatok kibővültek a szakértő ellen indult etikai eljárás során kiszabott etikai büntetésekkel, valamint a szakértő elektronikus kézbesítés vállalására vonatkozó ténnyel. Ekkor szűnt meg a fentebb hivatkozott éves díjszabás bejelentésének kötelezettsége az Igazságügyi Minisztérium részére, tehát már semmiféle korlátozás nem állt a szakértők előtt a saját munkadíjuk meghatározásakor azokban az ügyekben, amelyekben erre lehetőségük volt.

A 2012. március 15-i módosítás vezette be az igazságügyi szakértő tevékenységével kapcsolatos közleményei („Közlemények”) adatkör rögzítését, amelynek részletes bemutatására a későbbiekben kerül sor. 2013. július 1. napja jelentős dátum a nyilvántartások „életében”, hiszen több nyilvántartás mellett az igazságügyi szakértői névjegyzék vonatkozásában is ekkor került törvényi szinten rögzítésre annak közhiteles jellege.

A fentiekből jól látható, hogy az igazságügyi szakértés körülbelül tízévente ért meg a változásra, amely minden esetben a vonatkozó jogszabályi környezet módosulását eredményezte. Így történt ez legutóbb is, hiszen a 2006-ban hatályba lépett régi Szaktv.-t 2016-ban váltotta fel a ma hatályos igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.).

II. AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI NÉVJEGYZÉK JELENE

Jelen fejezet az igazságügyi szakértői névjegyzék hatályos jogi szabályozását, a névjegyzékben vezetett adatokat, valamint a névjegyzék publikus felületének működését mutatja be.

1. A VONATKOZÓ JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET ISMERTETÉSE

Az igazságügyi szakértői névjegyzék szempontjából releváns jogszabályok az alábbiak szerint foglalhatók össze.

13 BALOGH Jánosné – PÁSTHY Béla – RIPP Gábor (szerk.): *Az igazságügyi szakértők névjegyzéke*. Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 1995.

14 SÁRA Katalin: Köszöntő. In: BALOGH–PÁSTHY–RIPP, 1995.

15 Az igazságügyi szakértői névjegyzék számítógépes nyilvántartásáról szóló 53/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet.

16 Azon ügyek vonatkozásában, amelyekben a szakértő a díjat maga állapíthatta meg (azaz a nem hivatalbóli bizonyítási ügyekben, illetve ahol nem is lenne helye hivatalbóli bizonyítás elrendelésének), a szakértőnek a díjat évente, a tárgyévet megelőző év december 1-jéig az Igazságügyi Minisztériumnak be kellett jelenteni, amelytől a tárgyévből a bejelentő nem térhetett el.

Az igazságügyi miniszternek az igazságügyi szakértők vonatkozásában kettős szerepe van. A *Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről* szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet alapján egyrészt a Kormány az igazságügyi szakértői névjegyzéket vezető hatóságként a minisztert jelöli ki, amelynek keretében ellátja a szakértőkkel kapcsolatos feladatokat, másrészt pedig az igazságügyért való felelőssége keretében a miniszter előkészíti az igazságügyi szakértőkre vonatkozó jogszabályokat. Ez a kettősség mind a régi Szaktv.-ben, mind a hatályos törvényben megmutatkozik, ugyanis az igazságügyi miniszter és a névjegyzéket vezető hatóság – noha valójában, mint az a történeti részben bemutatásra került, már jó ideje egy és ugyanaz – elkülönülten jelentkezik, attól függően, hogy a jogszabály közigazgatási hatósági, vagy a szakma szabályozásáért való felelősségéből fakadó feladatkört telepít hozzá.

A szerteágazó és sajnos helyenként inkoherens jogszabályi háttér, a kamarai rendszer kettőssége és működési nehézségei, valamint az utóbbi években nagyobb sajtónyilvánosságot kapott bírósági eljárások kapcsán kialakult kedvezőtlen közvélekedés arra készítette az Igazságügyi Minisztériumot, hogy a szakértői működéssel összefüggésben 2014 őszén – a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának és az alapvető jogok biztosságának jelentése, valamint a saját és külső szakértők tapasztalatai alapján – készített problématerképből kiindulva, az igazságügyi szakértőkkel kapcsolatos joganyag átfogó vizsgálatát követően új törvényben szabályozza az igazságügyi szakértőkre vonatkozó joganyagot.

A jogalkotó az egész igazságügyi szakértői tevékenységet és szervezetrendszerét egyetlen, átfogó törvényben kívánta szabályozni. Erre tekintettel került megalkotásra az új Szaktv., amely 2016. június 15. napján lépett hatályba. A Szaktv. a régi Szaktv. és az igazságügyi szakértői kamaráról szóló 1995. évi CXIV. törvény rendelkezéseit egységesen szabályozza. Minderre figyelemmel egy – a korábbihoz képest – koherensebb, átláthatóbb és világosabb kapcsolódási pontokat tartalmazó szabályozás készült el.

A Szaktv. hatálybalépésével egyidejűleg, az új szabályokkal való koherencia megteremtése érdekében a végrehajtási rendeletek is módosításra kerültek. A fentebb már említett 210/2005. (X. 5.) Korm. rendeletben a névjegyzék vezetésével kapcsolatos részletszabályok, illetve a névjegyzékbe vételi eljárás során a kérelem és annak mellékletei, míg a 9/2006. (II. 27.) IM rendelet az egyes szakterületekhez kapcsolódó gyakorlati idő és szakértőjelölti idő igazolása terén került kiegészítésre.

Mindezek mellett említést érdemel az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetésének minisztériumon belüli feladatmegosztása is. Az *Igazságügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról* szóló 9/2019. (VIII. 1.) IM utasítás alapján az igazságügyi kapcsolatokért felelős államtitkár felel az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetésével kapcsolatos hatósági feladatok ellátásáért; az igazságügyi hivatásrendi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár irányítja az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetését. Az Igazságügyi Köztisztület Felügyeleti Főosztály pedig ellátja az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetését (a kezelt adatok tekintetében adatgazdának minősül), valamint az igazságügyi szakértők felülvizsgálatával kapcsolatos feladatokat, továbbá a szakértői igazolványok

kezelésével, kiadásával és bevonásával összefüggő műveleteket; emellett felügyeli az igazságügyi szakértői tevékenységet, valamint hatósági ellenőrzés keretében megvizsgálja az igazságügyi szakértő tevékenységét.¹⁷

2. A NÉVJEGYZÉK ADATTARTALMA

Az igazságügyi szakértői névjegyzék adattartalmát – az előző törvényhez hasonlóan – a Szaktv. melléklete szabályozza. A szakértők itt meghatározott adatait és a tevékenységükkel kapcsolatos egyes tényeket – a hatóságok munkájának és a megfelelő szakértő kiválasztásának elősegítése érdekében – az e célra létrehozott elektronikus felület, azaz a névjegyzék nyilvános felülete tartalmazza. A melléklet szerint a névjegyzék tartalmazza a szakértői gazdasági társaságokról vezetett egyes adatokat¹⁸, valamint a szakértői intézmények fontosabb adatait. Itt került meghatározásra a szakértőjelölti névjegyzék tartalma is, amelynek a vezetését a Szaktv. a szakértői kamarához delegálja.

Az igazságügyi szakértők névjegyzéke a természetes személy igazságügyi szakértő következő adatait és a szakértő tevékenységére vonatkozó tényeket tartalmazza¹⁹:

- 1.1. *családi neve és utóneve(i)*;
- 1.2. *anyja születési neve*;
- 1.3. *születési hely és idő*;
- 1.4. *lakcím (postacím, telefon-, telefaxszám, e-mail)*;
- 1.5. *munkahely (postacím, telefon-, telefaxszám, e-mail)*;
- 1.6. *elérhetőségi cím (postacím, telefon-, telefaxszám, e-mail)*;
- 1.7. *nyelvismeret (nyelv, nyelvtudás foka)*;
- 1.8. *szakmai kamarai tagság*;
- 1.9. *igazságügyi szakértői igazolvány száma*;
- 1.10. *szakterület*
 - 1.10.1. *a névjegyzékbe bejegyzett szakterület és a bejegyzés időpontja*,
 - 1.10.2. *elutasított szakterület és az elutasítás időpontja*,
 - 1.10.3. *elbírálás alatt lévő szakterület*;
 - 1.11. *iskolai végzettség és szakmai képesítés, valamint nemzetközi vagy hazai szakmai minősítés*;
 - 1.12. *állapot*
 - 1.12.1. *névjegyzékbe felvett*,
 - 1.12.2. *névjegyzékbe történő felvétel folyamatban*,
 - 1.12.3. *névjegyzékbe bejegyzett, kiterjesztési kérelem folyamatban*,
 - 1.12.4. *névjegyzékbe bejegyzett, kamarai tagsági viszony szünetel*,
 - 1.12.5. *névjegyzékbe bejegyzett, kamarai tagsági viszony felfüggesztve*,
 - 1.12.6. *névjegyzékből törölt*,

¹⁷ Az Igazságügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 9/2019. (VIII. 1.) IM utasítás 1. melléklet 32. § (1) bekezdés b) pont, 71. § b) pont, továbbá a 2. függelék 1.5.1.2. pontjának 1. b) pontja, illetve 2. h) és i) alpontja.

¹⁸ A szakértői gazdasági társaságokról a névjegyzékben vezetett további adatokat a 210/2005. (X. 5.) Korm. rendelet szabályozza.

¹⁹ A *dólt* betűs adatok a névjegyzék webes felületén is megjelenő nyilvános adatok, az *aláhúzott* adatok tekintetében pedig a névjegyzék közhiteles nyilvántartásnak minősül.

- 1.12.7. elhunyt;
 1.13. tudományos fokozat;
 1.14. nyilvántartási szám;
 1.15. az igazgatási ügyiratok ügyszáma;
 1.16. az 55. § (2) bekezdése szerinti bejelentés ténye az ügyre történő utalással;
 1.17. az igazságügyi szakértő minősítése;
 1.18. a szakértő ellen
 1.18.1. közvádra üldözendő szándékos bűncselekmény miatt indult eljárás megindításának, megszüntetésének, illetve befejezésének ténye,
 1.18.2. indult fegyelmi eljárás során kiszabott fegyelmi büntetés;
 1.19. annak ténye, hogy a szakértő az elektronikus kapcsolattartást vállalja; ebben az esetben elektronikus elérhetősége;
 1.20. az igazságügyi szakértő tevékenységével kapcsolatos közleményei („közlemények”);
 1.21. nyilatkozat arról, hogy az igazságügyi szakértő tevékenységét fő- vagy mellékállásban végzi;
 1.22. egyetemi vagy főiskolai végzettsége, a diploma minősítése;
 1.23. külön minősítésre vonatkozó adat (ha van).²⁰

A régi Szaktv. szerinti adattartalomhoz képest a Szaktv. a névjegyzékben kezelt adatok terén a következő változásokat hozta: a területi szakértői kamarák megszűnése okán az egyes szakértőknél a szakértői kamarai tagság már nem kerül rögzítésre; a természetes személy szakértők adatlapjának része az eddigi iskolai végzettség mellett az egyetemi vagy főiskolai végzettség²¹ külön megjelölése a diploma minősítésével, valamint a nemzetközi vagy hazai szakmai minősítésre vonatkozó adat lett.

A régi Szaktv. szerinti megalapozatlan szakvéleményadás rögzítése helyett a Szaktv.-ben a kirendelő hatóság feladatává rendelt, az eljáró szakértőkkel szemben észlelt mulasztások, jogszabálysértések bejelentése kerül rögzítésre a névjegyzékben. A kirendelő hatóság²² ugyanis a Szaktv. 55. § (1) bekezdése alapján a névjegyzéket vezető hatóságnak – a bejelentés alapjául szolgáló tények és azok bizonyítékainak megjelölésével – bejelenti, ha:

a) a szakértő szakvéleménye homályos, hiányos, önmagának ellentmondó vagy egyébként helyességéhez nyomatékos kétség fér és a szakvélemény fogyatékosága a szakértő meghallgatásával sem orvosolható;

b) a szakértő a szakvélemény előterjesztésével jelentős késedelembe esett, és késedelmét nem mentette ki;

c) a kirendelés teljesítésében való akadályoztatásának a kirendelő felé történő jelzési kötelezettségét²³ határidőben nem teljesítette, emiatt az eljárás elhúzódott vagy az indokolatlan költséget okozott;

d) a szakértő a szakvélemény előterjesztésével egy évet elérő késedelembe esett;

e) a szakértő a névjegyzékben szereplő elérhetőségi címén a küldemények átvételét nem biztosította vagy

f) ha tudomására jut, hogy a szakértő a magánszakértői vélemény készítésére vonatkozó előírásoknak²⁴ nem tett eleget.

A fenti rendelkezések kiemelt fontossággal bírnak a kirendelő hatóságok és a névjegyzéket vezető hatóság kapcsolatában, ugyanis szinte ez az egyetlen hiteles visszacsatolási forma a szakértők tényleges munkájáról az őket kinevező igazságügyi miniszter felé. Elmondható azonban, hogy a gyakorlatban ritkán érkezik bejelentés a névjegyzéket vezető hatósághoz, ami sajnos nem feltétlenül a szakértők makulátlan tevékenységének tudható be, sokkal inkább a kirendelők adminisztratív leterheltségének, vagy annak, hogy nem ismerik a Szaktv.-ben előírt kötelezettségüket. A megjelölt esetek bejelentése ugyanakkor a kirendelők érdeke is, hiszen azok – a névjegyzéket vezető hatóság és a Kamara közreműködésével – hosszú távon ösztönzőleg hatnak a szakértői jogkövető magatartás fejlődésére.

A kirendelő hatóság a fenti bejelentését a bejelentésre okot adó tény tudomására jutásától számított tizenöt napon belül köteles megtenni. Ezt követően a névjegyzéket vezető hatóság a bejelentést a szakértői névjegyzékbe bejegyzi és amennyiben az igazságügyi szakértő tevékenységével kapcsolatban²⁵ a hatóságok részéről két éven belül három beje-

²³ Szaktv. 45. § (4) bekezdése szerint „A szakértő köteles a tudomására jutásától számított tíz napon belül – az igazságügyi szakértőt öt napon belül – közölni a hatósággal, ha

a) a személyére nézve törvényben meghatározott kizáró ok áll fenn,

b) a feltett kérdések megválaszolása egészben vagy részben nem tartozik azon szakismeretei körébe, amelyekben a szakértő a rá irányadó szabályok szerint jogosult eljárni,

c) a szakértői tevékenységének ellátásában fontos ok akadályozza, így különösen, ha tevékenysége ellátásának vagy részvizsgálatok elvégzésének feltételei nincsenek meg, vagy más hatóság felkérésének kell eleget tennie,

d) a vizsgálat elvégzéséhez más szakértő igénybevétele is szükséges,

e) feladatát a hatóság által megadott határidőre nem képes teljesíteni,

f) a feltett kérdésben kizárólag jogszabályban meghatározott szervezet jogosult szakvéleményt adni vagy

g) a szakértő díja a letétbe helyezett összeget előreláthatólag meghaladja, megjelölve egyidejűleg a még letétbe helyezendő összeget.”

²⁴ Szaktv. 52. § (5) és (6) bekezdései szerint a szakértőt a magánszakértői vélemény szakmai tartalmával összefüggésben megbízója – a Polgári Törvénykönyv megbízási szerződésre vonatkozó szabályaitól eltérően – nem utasíthatja. A szakértő a magánszakértői vélemény elkészítése során a tevékenységére irányadó szakmai szabályok betartásával, a tevékenységével érintett személyek – különösen megbízója – érdekeitől függetlenül, pártatlanul köteles eljárni. A szakértő szakvéleményét a feltárt tények tárgyilagos értékelésével köteles kialakítani. A szakértő a jogszabályba ütköző megbízást köteles megtagadni.

²⁵ Jogalkalmazási problémát jelent a gyakorlatban, hogy míg a hatóságokra vonatkozó bejelentési kötelezettség személyi hatálya a szakértőre mint a Szaktv. alapján az igazságügyi szakértői tevékenység végzésére feljogosítottak gyűjtőfogalmára terjed ki (tehát pl. a szakértői társaságokra és szakértői intézményekre is), addig a bejelentettekkel szembeni jogkövetkezmény kizárólag az igazságügyi szakértőkkel, azaz a természetes személy szakértőkkel szemben alkalmazható. Mivel álláspontom szerint a szakértői társaság által elkövetett – hatósági bejelentés alapjául szolgáló – magatartásért nem állapítható meg feltétlenül a sok esetben csak a társaság alkalmazásában, megbízással

²⁰ Szaktv. 1. melléklet 1. pontja.

²¹ A szakértő végzettsége és szakmai minősítése megszerzésének időpontjára vonatkozó adat 2020. január 1. napjával az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2019. évi CXVII. törvény rendelkezése alapján került ki a névjegyzékből, annak diszkriminatív jellege miatt. A visszajelzések alapján ugyanis a végzettség megszerzésének időpontjából következtetni lehet a szakértő életkorára, amely pedig több esetben hátrányosan érintette az egyes szakértőket a kirendelés/megbízás során.

²² A Szaktv. értelmező rendelkezései szerint a kirendelő hatóság alatt értendő a közigazgatási hatóság, a bíróság, az ügyészség és a rendőrség. Értelmezésünk szerint idetartozik továbbá a szakértőt igénybe vevő közjegyző és a végrehajtó is.

lentés érkezik, úgy kezdeményezi a szakértő munkájának értékelését a Kamara minőségbiztosítási bizottságánál. A kamarai átfogó eljárás keretében az igazságügyi szakértő tevékenységét egy szakmai értékelő tanács vizsgálja, amelynek eredményeképp a szakértő vagy kiválóan alkalmas, vagy alkalmas, vagy alkalmatlan minősítést kap. Ez pedig a Szaktv. 1. melléklet 1.17. pontja szerint nyilvános adatként kerül rögzítésre a névjegyzékben, segítve a felhasználót a szakértőkről való tájékozódásban. Alkalmatlan minősítés esetén az igazságügyi szakértőt a Kamarából kizárják, amely a szakértői névjegyzékből való törlést vonja maga után. Amennyiben a kirendelő hatóság azt jelenti be, hogy a szakértő a szakvélemény előterjesztésével egy évet elérő késedelemben esett, az közvetlenül a szakértői névjegyzékből való törlés jogkövetkezményével jár.

A kirendelő hatóságok számára a fent részletezett bejelentés mellett, természetesen lehetőség van az adott eljárást szabályozó törvényben meghatározott egyéb módokon, így leginkább bírság kiszabásával ösztönözni a szakértőt a kirendelés megfelelő teljesítésére. Ezzel kapcsolatban szükséges bemutatni egy olyan, téves jogértelmezésen alapuló szakértői bírságolási gyakorlatot, amely már többször került a névjegyzéket vezető hatóság látókörébe. Az említett esetekben az igazságügyi szakértő, vagy valamely szakvélemény adására feljogosított szakértői szerv azért került bírságolásra – hivatkozva a Szaktv. 45. § (5) bekezdésére²⁶ –, mert a kirendelés teljesítésében való akadályoztatását ugyan jelezte a kirendelő felé a fentebb hivatkozott Szaktv. 45. § (4) bekezdésének megfelelően, azonban az akadályoztatás tényét nem igazolta. A Szaktv. 45. § (5) bekezdése szerint ugyanakkor nem a kirendelés teljesítésében való akadályoztatás tényét, hanem ennek a kirendelő felé történő jelzési kötelezettség teljesítésében való akadályoztatás tényét kell a szakértőnek valószínűsítene, tehát azt, hogy miért nem tudta az előírt határidőben jelezni a kirendelés ellátásának akadályát.

A régi Szaktv.-hez képest új adattartalom a Szaktv.-ben a szakértő ellen indult fegyelmi eljárás során kiszabott fegyelmi büntetés, valamint a kirendelői igényeknek eleget téve bevezetett szakértői tevékenység fő- vagy mellékállásban való végzésére vonatkozó utalás a szakértők nyilatkozata alapján.

Megállapítható, hogy a korábbiakhoz képest lényegesen több nyilvános adat szerepel a szakértőkről a névjegyzékben, amelyek mind a kirendelőket, mind a megbízókat segítik a legalkalmasabb igazságügyi szakértő megtalálásában.

A teljes körű tájékoztatás jegyében indokolt a „Közlemények” rovat – mint a Szaktv. 1. melléklet 1.17. pontja szerinti nyilvános adat – rövid ismertetése:

A „Közlemények” rovatban amellet, hogy a szakértő bejegyzett szakterületeihez kapcsolódó szakismereteiről,

vizsgálatai területeiről, kompetenciáiról, a korábbi szakvéleményekben előfordult tipikus szakkérdésekről – a szakértő kérésére – szerepel információ, a szakértő olyan szakismereteiről, kompetenciáiról is kérheti információ feltöltését, amelyek ugyan nem tartoznak a bejegyzett szakterületei terjedelmébe, viszont nincs is olyan igazságügyi szakértői szakterület, amelyhez köthetők lennének. Ez utóbbi kompetenciái körében eseti szakértőként²⁷ jogosult eljárni a szakértő, ugyanis igazságügyi szakértői szakvéleményt kizárólag a 9/2006. (II. 27.) IM rendeletben meghatározott azon szakterületen adhat, amelyre vonatkozóan bejegyzésre került az igazságügyi szakértői névjegyzékbe. Mivel több szakértői visszajelzés érkezett arra vonatkozóan, hogy a felülvizsgálatai eljárást követően nem kaptak kirendelést – és e mögött álláspontjuk szerint az új szakterületek megnevezése állt –, lehetőség van a „Közlemények” rovatban a korábbi, átsorolt szakterületeken való jártasságra utalásra is. A névjegyzéket vezető hatóság az itt bejegyezni kért információkat minden esetben ellenőrzi – az esetleges terjedelmi korlátok mellett – abból a szempontból, hogy az ne utaljon a 9/2006. (II. 27.) IM rendeletben meghatározott, de a szakértőnek be nem jegyzett szakterületek meglétére. Mindezek mellett javasolt a „Közlemények” rovat szakértők általi használata, hiszen az ott megadott információkkal nem csak a kirendelőket segítik a legmegfelelőbb szakértő kiválasztásában, hanem a szakértők saját magukat is a gyakoribb kirendeléshez, illetve megbízáshoz jutásban.

3. AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI NÉVJEGYZÉK WEBES FELÜLETE

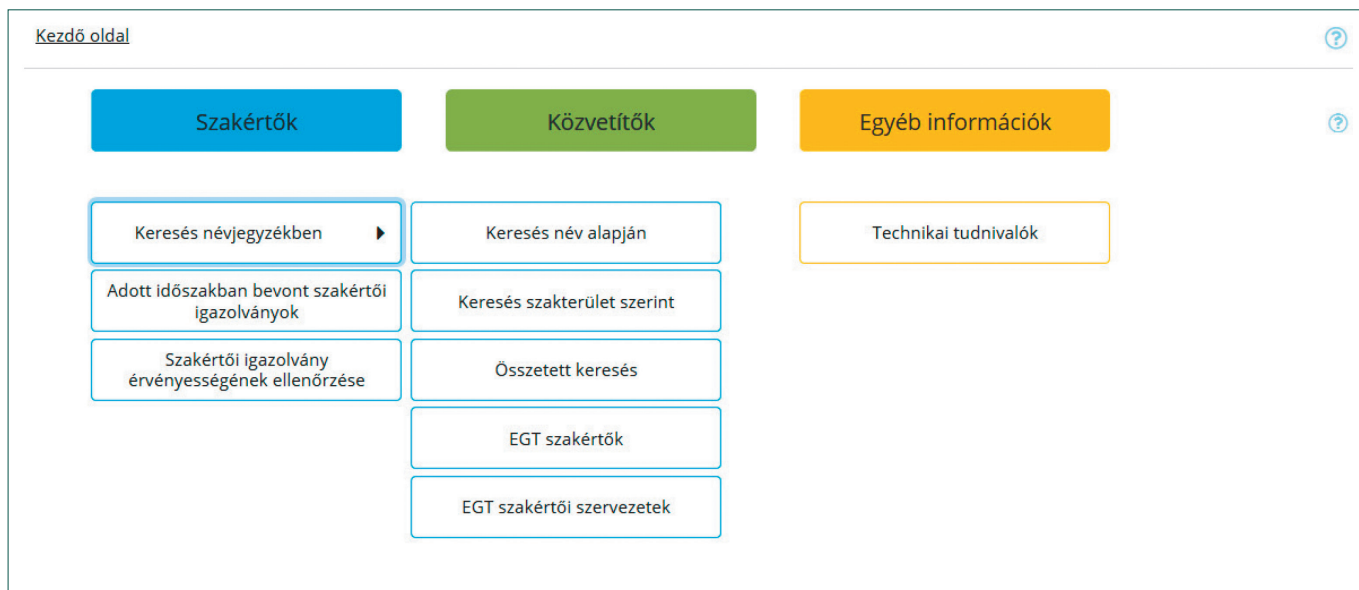
A történeti részben említett szakértői joganyag tízévente történő fordulóponthoz érése a szakértői névjegyzék elektronizált rendszerében is megfigyelhető volt, hiszen a kétezres évek elején kifejlesztett, első szakértői modul 2010-ben cserélődött a jelenlegi rendszer elődjeként hosszú ideig szolgáló rendszerre. A 2010-ben kifejlesztett, a szakértői és a közvetítői névjegyzéket magában foglaló Igazságügyi Nyilvántartó Rendszerek (INYS) adatstruktúráis, logikai-működési, használhatósági és felhasználói élmény tekintetében is idejét múltak voltak tekinthetők. E szempontok figyelembevételével került kifejlesztésre a 2020. április 1. napján életbe lépett, megújult igazságügyi szakértői névjegyzék rendszere. Az új INYS átláthatóbb, egyszerűbb és felhasználóbarát felülettel, logikus keresési módszerrel, valamint széleskörűbb funkcionalitással állt az igazságszolgáltatás szolgálatába. Újdonság volt a szoftver megalkotásakor, hogy a program automatikusan figyeli az egymással összefüggő, illetve az egymást kizáró adatokat, valamint a törvény által rögzített határidőket és erről a névjegyzéket vezető hatóság számára értesítést küld.

eljáró igazságügyi szakértő közvetlen felelőssége, ezért indokolt lehet a szabályozás megfelelő módosítása annak érdekében, hogy a névjegyzékbe bejegyzett szakértői társaságok is szankcionálhatók legyenek.

26 Szaktv. „45. § (5) Ha a szakértő a (4) bekezdés szerinti kötelezettsége teljesítésében rajta kívül álló okból akadályoztatva van, a (4) bekezdés szerinti kötelezettségének az akadály megszűnésétől számított három napon belül köteles eleget tenni. Az akadályoztatás tényét a szakértőnek valószínűsítene kell.”

27 Szaktv. 4. § (4)–(6) bekezdései.

Az igazságügyi szakértői névjegyzék publikus, webes felülete az alábbi címen érhető el:
<https://inyr.im.gov.hu/>

1. ábra. Forrás: az igazságügyi szakértői névjegyzék publikus kereső felülete
<https://inyr.im.gov.hu>

A kereső felület az alábbiak szerint épül fel.

A névjegyzékből először a „Szakértők” cím alatti, bal oldali navigációs menüsorból a „Keresés névjegyzékben” mező lenyomásával tudja a felhasználó kiválasztani, hogy név szerint, szakterület szerint vagy egy összetett keresési felületen akar-e szakértőt keresni. A rendszer alapértelmezett beállítás szerint egységesen keres a természetes személyek, a szakértői gazdasági társaságok, valamint a szakértői intézmények és orvostani intézetek között. A találati listákat ennek megfelelő megnevezésű füleken lehet váltani. Ugyanitt lehet kiválasztani azt az opciót is, hogy a bejegyzett státuszúak mellett, a kamarai tagságát szüneteltető, illetve azon szakértők adatai is láthatók legyenek, akiknek a kamarai tagsága felfüggesztésre került. A vonatkozó jogszabályok lehetővé teszik, hogy a névjegyzékben szereplő szakértők mellett más, EGT-tagállamban letelepedett (azaz az Európai Gazdasági Térség területén élő) szakértő is eljárhasson egy Magyarországon folyó ügyben. Ehhez azonban az szükséges, hogy a külföldi szakértő bejelentse a szolgáltatásnyújtás szándékát a névjegyzék vezetőjénél.

A névjegyzékben nem szerepelnek az igazságügyi szakértői tevékenység folytatására külön jogszabályban feljogosított állami szervek, intézmények, intézetek és szervezetek, illetve azok a természetes személyek vagy szervezetek, akik/ amelyek eseti jelleggel, igazságügyi szakértő hiányában adhatnak szakvéleményt (eseti szakértők). A szakértők keresése mellett az új névjegyzék lehetővé teszi az adott időszakban bevont szakértői igazolványok megtekintését, valamint a szakértői igazolványok érvényességének ellenőrzését is.

A korábbiakban jellemző, a névjegyzék nehézkes kezelhetőségéről és eredménytelen keresésről szóló bejelentések mögött a legtöbb esetben a felhasználói oldalon fennálló probléma mutatkozott, amely vagy valamilyen technikai

hibára (pl. nem megfelelő böngésző használata, tűzfalbeállítási problémák), vagy a rendszer használatához szükséges számítástechnikai ismeretek hiányára volt visszavezethető. Ezek sok energiát és időt emésztettek fel mind a felhasználók, mind az ilyen esetekben technikai segítségnyújtást végző, névjegyzéket vezető hatóság kollégái oldalán. Az új névjegyzék elindítása óta az ilyen jellegű bejelentések megszűnni látszanak és több pozitív visszajelzés is érkezett a névjegyzék használhatóságát illetően.

Az alábbiakban a névjegyzék kereső felületének használata kerül röviden bemutatásra.

A „Keresés névjegyzékben” menüpontra kattintva fel-táruló kereső felületen a megfelelő igazságügyi szakértő megtalálására több keresési szempont közül lehet választani. A legegyszerűbb, ha a keresett szakértő neve ismert, mert ilyenkor a „Keresés név alapján” menüpont kiválasztásával akár csak a vezetéknev kisbetűvel való megadása elegendő. Gyakori hiba, hogy a szakértő titulását (pl. dr.) is megadják a kereső mezőben, holott az a figyelmeztető szövegnek megfelelően nem lehetséges.

A „Keresés szakterület szerint”, illetve az „Összetett keresés” menüpontokban a „Közlemény kulcsszó” szabad-szavas mezőbe való keresett szó beírásakor a szakértő által megadott adatok között lehet keresni. A „Közlemény kulcsszó” rovat célja, hogy a szakértő bővebb információt adhasson magáról és szakértői munkájáról, többek között arról, hogy milyen speciális ismeretekkel rendelkezik a szakterületén belül. A „Közlemények” rovatban keresés elsősorban akkor javasolt, ha a szakterületre való keresés nem vezetett eredményre (pl. azért, mert a speciális szak-kérdés nem sorolható be egyértelműen egyik szakterületbe sem).

Kezdő oldal > Szakértők > Keresés névjegyzékben: Összetett keresés

Természetes személyek Gazdasági társaságok Intézmények és orvostani intézetek

Szakértő neve (Titulus nélkül)

Szakterület csoport és szakterület + és vagy

Közlemény kulcsszó

Nyelvismeret + és vagy

Megye

KERESÉS ALAPÁLLAPOT

2. ábra. Forrás: az igazságügyi szakértői névjegyzék publikus kereső felülete
<https://inyr.im.gov.hu/experts/advanced-search>

Az egyik legfontosabb keresési szempont a szakértő szakterülete. Erre mind a „Keresés szakterület szerint”, mind pedig az „Összetett keresés” menüpontokban lehetőség van rákeresni. A „Szakterület” mező melletti „+” jel lenyomásával, az így felugró „Szakterület kiválasztása” kereső ablakban a 9/2006. (II. 27.) IM rendelet mellékleteiben meghatározott csoportosításnak megfelelő sorrendben felsorolt szakterületek listájából kiválasztható a megfelelő szakterület, vagy akár egyszerre több szakterület is. A felugró ablakban egyrészt névsorba rendezhetők mind a szakterületek, mind az azokat magukba foglaló csoportok.

A felső menüsorban található, tölcser formájú gombra kattintva egy részletes szakterület-, illetve csoportosítási lehetőség tárul a felhasználók elé. Itt egy vagy akár két keresési kulcsszó megadásával lehetséges a szakterületek, illetve a csoportok nevében a keresés. A keresett szavak begépelésével a szakterület-találati lista dinamikusan változik a keresési eredménynek megfelelően. Így könnyedén szűrhetők a kiválasztott szakterületcsoporthoz tartozó szakterületek, vagy akár a keresett kulcsszót tartalmazó szakterületek. Az alapértelmezett jogszabályi sorrend az ablak tetején lévő gombbal visszaállítható.

Rendezés jogszabályi sorrend szerint

Csoport ▼ ▲ Szakterület ▲ ▼

☐	kriminalisztika	fegyverszakértés
☐	kriminalisztika	forenzikus botanika
☐	kriminalisztika	forenzikus fizika
☐	kriminalisztika	forenzikus geológia
☐	kriminalisztika	forenzikus vegyészet
☐	kriminalisztika	írásszakértés
☐	kriminalisztika	nyomszakértés
☐	kriminalisztika	okmányszakértés
☐	kriminalisztika	ujjnyomatszakértés (daktiloszkópia)

KIVÁLASZT Mégsem

3. ábra. Forrás: az igazságügyi szakértői névjegyzék publikus kereső felületének szakterület-kereső ablaka. A képen a kriminalisztikai szakterület csoportra került szűrés beállításra, a csoport szakterületei pedig ábécé szerinti növekvő sorrendben helyezkednek el. A rendszer zölddel jelzi, ha aktív szűrési feltétel van beállítva valamely oszlopban.
<https://inyr.im.gov.hu/experts/specialization-search>

A kezdő oldalra visszalépve az „Összetett keresés” menüpont alatt lehetőség van megye szerinti (amely az elérhetőségi címhez tartozó megye alapján keres), valamint a nyelvismeret szerinti keresésre is. Lehetséges továbbá a keresési paraméterek együttes megadása is, de ilyenkor fennáll a veszélye az eredménytelen találatnak, hiszen minél több keresési feltétel kerül megadásra, annál szűkebb körben keres a rendszer. A keresések között érdemes ezért a lap alján található „Alapállapot” gomb lenyomásával törölni a korábbi keresési feltételeket. A találati lista esetében – a diszkrimináció elkerülése érdekében – véletlenszerűen sorolja fel a megadott feltételeknek megfelelő szakértőket. Lehetőség van a találati listában a „Név” oszlop melletti nyilak lenyomásával névsorba

rendezni a keresési találatokat. A találati lista alapértelmezett beállítás szerint a szakértők nyilvános adatai közül a „Név”, a „Státusz”, a „Szakterület”, valamint a „Közlemények” oszlopokat jeleníti meg. Az oszlopok azonban a találati lista jobb felső sarkában lévő „+” jel lenyomásával kibővíthetők a „Megye”, a „Nyelvismeret”, az „Elérhetőségi cím”, a „Kapcsolt gazdasági társaságok”, valamint az „Elektronikus kapcsolattartást vállal” adatkörökkel. A találati lista minden oszlopában egy Excel táblához hasonlóan lehetséges a szakértők névsorba rendezése, valamint az adattalomra szűrés, amellyel a találatok további szűkítése végezhető el, dinamikus módon. A szakértők egyéb nyilvános adatai a találati listában a szakértő nevére kattintva megjelenő szakértői adatlapon található meg.

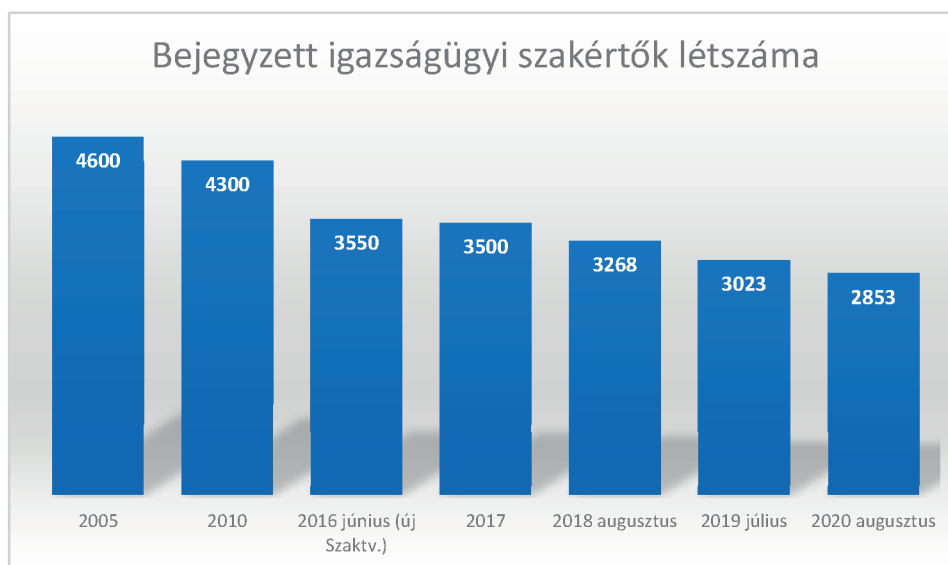
Természetes személyek (117)		Gazdasági társaságok (27)		Intézmények és orvostani intézetek (2)	
☐ Szünetelő / felfüggesztett szakértők is legyenek listázva					
Név	Státusz	Szakterületek	Közlemények		
dr. Havasi Beáta Judit	bejegyzett	igazságügyi orvostan, egészségbiztosítás			
dr. Antalfi Bálint Károly	bejegyzett	igazságügyi orvostan, patológia	Cytopatológia szakvizsgálással rendelkezik.		
dr. Kondor Károly	bejegyzett	igazságügyi orvostan			
dr. Farkas László Miklósné	bejegyzett	igazságügyi orvostan			
dr. Kozma Zsolt	bejegyzett	igazságügyi orvostan	Jogi szakokleveles orvos, az Egészségügyi Tudományos Tanács Igazságügyi Szakértői Testületének tagja, Postai levelezési cím: Dr. Kozma Zsolt 7602 Pécs, Pf.: 74.		
Tóthné dr. Harmath Andrea	bejegyzett	igazságügyi orvostan			
dr. Szabados György Dávid	bejegyzett	igazságügyi orvostan			
dr. Varga Gyula Ákos	bejegyzett	igazságügyi orvostan, sebészet			
dr. Kricskóvics Antal	bejegyzett	igazságügyi orvostan			
dr. Dombi Dániel	bejegyzett	igazságügyi orvostan			
1 - 10 összesen: 117 < > aktuális oldal: 1 összesen: 12 > >					

4. ábra. Forrás: az igazságügyi szakértői névjegyzék publikus kereső felülete, összetett keresés során az „igazságügyi orvostan” szakterületre való keresés eredményeképpen kapott találati lista <https://inyr.im.gov.hu/experts/advanced-search>

4. AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐK LÉTSZÁMA

Napjainkban egyre inkább elmondható, hogy a névjegyzéket vezető hatóság megbecsülendő feladatai közé tartozik

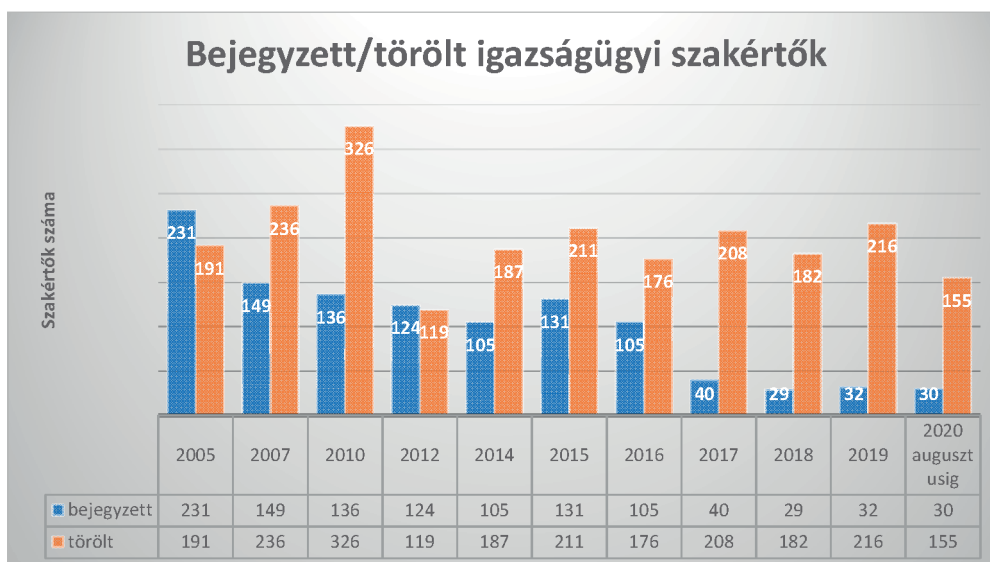
az új szakértők névjegyzékbe vétele és az ezzel járó szakértői eskütel lebonyolítása, ugyanis a Szaktv. hatálybalépésével jelentős mértékben szigorodó névjegyzékbevételi szabályok alkalmazása megmutatkozott az igazságügyi szakértők létszámában is.

5. ábra. Forrás: igazságügyi szakértői névjegyzék

Vitathatatlan tény, hogy az igazságügyi szakértők létszáma folyamatosan csökken. A komolyabb problémák akkor válnak majd szembetűnővé, amikor az egyébként is kis létszámú szakterületek teljesen kiüresednek és a kirendelők/megbízók tanácstalanul keresgélnek bizonytalan szakismerettel rendelkező eseti szakértők után az interneten. Mindezeket

megelőzendő a jövő egyik fontos kérdése, hogy milyen feltételekkel lehet a szükséges szaktudással és tapasztalattal rendelkező szakembereket az igazságügyi szakértés irányába csábítani. Az elmúlt évek névjegyzékbe felvett és az abból törölt szakértői arányának változása az alábbi grafikonon figyelhető meg.

6. ábra. Forrás: igazságügyi szakértői névjegyzék

Fentiek alapján bízom benne, hogy a szakértői névjegyzék Szaktv. által bővített adattartalma, illetve a névjegyzék könnyen kezelhető, felhasználóbarát publikus felülete megfelelő megoldást nyújtott a 2014-ben, a Kúria Joggyakorlat-Elemző Csoportjának „A szakértői bizonyítás a bírósági eljárásban” című összefoglaló véleményében²⁸ megfogalmazott olyan kritikákra, miszerint a névjegyzék információtartalma

28 https://kuria-birosag.hu/hu/joggyak_csop/szakertoi-bizonyitas-birosagi-eljarasban-targykoru-joggyakorlat-elemzo-csoport

messze alatta marad az európai országok szakértői névjegyzékének, illetve hogy a névjegyzéket elsősorban tartalmi, de hozzáférhetőségi szempontból is meg kell újítani.

III. AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI NÉVJEGYZÉK JÖVŐJE

Az igazságügyi szakértői névjegyzék előzőekben bemutatott múltját és jelen állapotát ismerve felmerül a kérdés, hogy merre is tart a szakértői névjegyzék, hogyan tudná még inkább kiszolgálni az igazságszolgáltatás jelenkori igényeit. Az talán megállapítható, hogy nem létezik tökéletes, a széles körű felhasználói igényeket teljes mértékben, minden szinten kielégítő szakrendszer. Azonban az is kijelenthető, hogy az arra való törekvés a névjegyzéket vezető hatóság, azaz az igazságügyi miniszter, illetve a tárca mindenkori illetékes vezetőinek feltett szándéka volt és a lehetőségekhez mérten igyekeztek azt megvalósítani. Ez a szándék jelenleg sem csökkent, hiszen egy felhasználóbarát, könnyen kezelhető és a megfelelő szakértelemhez való „eljutást” gyorsan lehetővé tevő nyilvántartás hozzájárul az igazságszolgáltatás hatékony működéséhez.

A 2020. április 1-jével „szolgálatba lépett” új szakértői névjegyzék folyamatosan bővülő funkciókkal igyekszik eleget tenni a felhasználói igényeknek. Mindemellett az elkövetkezendő évek feladatai között szerepel a névjegyzékbe vétellel kapcsolatos eljárások teljes elektronizálása online űrlapkitöltő felület alkalmazásával, illetve az ehhez szükséges szolgáltatásokhoz és nyilvántartásokhoz²⁹ történő csatlakozás kiépítése, továbbá a gyors és hatékony kereshetőség érdekében a névjegyzék – felhasználók által használt valamennyi eszközön (pl. tablet, okostelefon) optimális megjelenítést biztosító – reszponzív felületének kialakítása.

A távolabbi jövő tervei között szerepel a kölcsönös adat-szolgáltatások megkönnyítése érdekében a Kamarával, illetve az ágazati szakértői nyilvántartásokkal³⁰ történő közös interface-felület kialakítása, továbbá egy, a szakértők adatlapjához kapcsolódó, a szakértői ügynyilvántartások elektronikus vezetésére, az esetleges szakértői leterheltségek vagy szabad kapacitások jelzésére szolgáló felület létrehozása. A jövő tehát az informatika fejlődésével egyre szélesebb spektrumot nyit meg a szakértői nyilvántartás fejlesztése tekintetében, amelyet az Igazságügyi Minisztérium – a lehetőségeihez mérten – minél inkább igyekszik kihasználni.

29 A személyi- és lakcímnnyilvántartóba történő közvetlen bekerdezés lehetőségének kiépítésével többek között elkerülhető lenne, hogy adott esetben hónapok teljenek el addig, amíg a névjegyzéket vezető hatóság hivatalos tudomást szerez egy szakértő lakcímének változásáról, vagy éppen az elhalálozás tényéről, ezáltal pedig javulna az adatbázis – közhiteles nyilvántartástól joggal elvárható – naprakész jellege.

30 A kötelező szakmai kamarai tagsággal is járó szakterületeken bejegyzett szakértők esetében a szakmai kamarai tagság fennálltának, illetve a szükséges ágazati szakértői jogosultságok meglétének ellenőrzése jelenleg kizárólag manuális úton, a nyilvántartások adatainak egyedi összevetésével működik. Ezt nagyban megkönnyítené egy olyan rendszer kiépítése, amely az egyik nyilvántartásban történő adatok változását azonnal jelezné a másik nyilvántartás felé.